

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
SLUŽBA ZA ODNOS Z JAVNOSTMI IN PROMOCIJO

Dunajska cesta 47, 1000 Ljubljana

T: 01 478 74 00
F: 01 478 74 25
E: pr.mop@gov.si
www.mop.gov.si

UKOM
predlagam.vladi@gov.si

Številka: 0913-109/2014/3
Datum: 21. 11. 2014

Zadeva: Predlog 6183-298: Predlog o prepovedi prodaje plastičnih vrečk
Zveza: e-pošta, z dne 19. 11. 2014 (092-298/2014/1)

Spoštovani,

v nadaljevanju vam posredujemo odgovor na 6183-298: Predlog o prepovedi prodaje plastičnih vrečk.

PREDLOG

Predlagam zakon, ki bi prepovedal prodajo plastičnih vrečk v trgovinah in, bi s tem sledili po kalifornijskemu zakonu, ki je že stopil v veljavo ter po britanskemu, ki bo stopil v veljavo v prihodnjem letu. Vsako leto v Sloveniji porabimo za okoli 300 do 600 milijonov plastičnih vrečk kar pomeni velik pritisk na okolje ter tudi na vodni ekosistem. Po podatkih sodeč recikliramo v Sloveniji le štiri odstotke vrečk. Tako bi se lahko v trgovinah prodajalo še samo izključno vrečke iz blaga ter biorazgradljive vrečke pri katerih fregmentacija in bioasimilacija ne trajata dlje od šestih mesecev, torej vrečke pridobljene iz različnih rastlinskih škrobov pod pogojem, da ne vsebujejo nobenih umetnih polimerov ter barvil razen naravne bele, ki je neškodljiva. Plastične vrečke so izdelane največkrat iz HDPE in LDPE polimerov, ki se v naravi razgrajajo tudi več sto let. Takšna plastika velikokrat pristane v oceanih kjer se razgraja v manjše mikro delce. Problem plastičnih vrečk je ta, da jih morske in obmorske živali zamenjajo za hrano in jih pojejo ali pa se zataknejo v njih kar velikokrat pomeni počasno bolečo agonijo ter navsezadnje tudi smrt živali. Žal je to samo eden od mnogih ukrepov. K celovitemu reševanju problema je potrebno v prihodnosti sprejeti še tudi druge ukrepe kar se tiče plastičnih izdelkov za vsakodnevno rabo saj sama reciklaža in obdavčitev ne pomeni celovite rešitve saj je veliko ljudi neinformiranih o tem ali so pa nemarni. Vsekakor je predlog smiseln saj bo v prihodnosti še kako pomembno prilagajanje človeka do okolja saj z takšnemu antropocentričnemu načinu življenja samo škodujemo okolju, ki je že tako ali tako uničeno prav tako pa škodujemo navsezadnje tudi samemu sebi.

ODGOVOR

Vse nakupovalne vrečke, tako nosilne kot ločevalne, ne glede na vrsto embalažnega materiala in ne glede na to, ali so plačljive ali brezplačne, so embalaža v skladu z Direktivo 94/62/ES o embalaži in odpadni embalaži. Nosilne vrečke so vrečke za enkratno ali večkratno uporabo, ki jih kupec prejme brezplačno ali proti plačilu na prodajnem mestu, ko opravi nakup blaga, in so namenjene za prenos nakupljenega blaga. Plastične nosilne vrečke so komercialno uspešen izdelek prav zaradi svojih lastnosti, zlasti majhne mase in odpornosti na razgradnjo. Velika potrošnja takšnih vrečk tudi ni optimalna z vidika učinkovitosti rabe virov. Ločevalne vrečke pa

so vrečke, ki so namenjene za pakiranje sadja, zelenjave, mesa, rib, delikates in nekaterih drugih svežih nepakiranih prehranskih artiklov neposredno na prodajnem mestu. Njihova uporaba je priporočljiva samo pri nakupih nepakiranega sadja in zelenjave zaradi zmanjšanja prenosa pesticidov ter iz higienskih razlogov pri nakupih prej navedenih drugih svežih nepakiranih izdelkov. Vse druge plastične vrečke, npr. vrečke za shranjevanje oz. zamrzovanje hrane v gospodinjstvih in vrečke za smeti, niso embalaža.

V skladu s predpisi, ki z vidika varstva okolja urejajo ravnanje z embalažo in odpadno embalažo, morajo osebe, ki dajejo nosilne in/ali ločevalne vrečke v promet, za njih plačevati okoljsko dajatev in embalažnino. Vlada lahko z višino okoljske dajatve posredno vpliva na odločitve proizvajalcev in trgovcev glede uporabe okolju prijaznejših materialov za izdelavo nakupovalnih vrečk, ki pri predelavi odpadne embalaže povzročajo manj vplivov na okolje in tudi manj stroškov, ter na odločitev potrošnikov glede nakupa nakupovalne vrečke. Od leta 2008 je npr. obremenitev plačila okoljske dajatve za embalažo iz biološko razgradljivih snovi zmanjšana za desetkrat glede na materiale, ki niso biološko razgradljivi.

Z embalažnino, ki se plačuje ob dajanju teh vrečk v promet, se v skladu z razširjeno odgovornostjo proizvajalca financira ravnanje z odpadnimi nosilnimi in ločevalnimi vrečkami. Družbe za ravnanje z odpadno embalažo imajo možnost, da z različno višino embalažnine za posamezne embalažne materiale "silijo" zavezance k zmanjšanju uporabe posameznih embalažnih materialov.

Razprava o problematiki plastičnih nosilnih vrečk, zavrženih v naravnem okolju, se v EU institucijah odvija zadnjih nekaj let. Kot rezultat te razprave je Evropska Komisija konec lanskega leta podala predlog Direktive za zmanjšanje potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk, ki so tanjše od 50 mikronov (0,05 milimetra). Glavni cilj tega predloga je omejiti negativni vpliv lahkih plastičnih nosilnih vrečk na okolje, zlasti v smislu odpadkov, spodbujanje preprečevanja odpadkov in učinkovitejša raba virov. Več na:

<http://ec.europa.eu/environment/waste/packaging/legis.htm>

Ena od posledic omenjene razprave v EU so bile tudi v zadnjih letih izvedene akcije večjih slovenskih trgovcev s prehranbenimi artikli glede uporabe nosilnih vrečk za večkratno uporabo iz močnejših materialov. Spremljale so jih akcije razdeljevanja brezplačnih nosilnih zelo debelih in trpežnih tkanih plastičnih vrečk večjega volumna od običajnih nosilnih plastičnih vrečk, s hkratnim obveščanjem potrošnikov, da so te vrečke namenjene večkratni uporabi. Te vrečke so še vedno na voljo potrošnikom, vendar so plačljive, v svojo ponudbo pa so jih uvedli tudi trgovci, ki v akcijah niso sodelovali. Večinoma so plačljive tudi druge nosilne plastične vrečke, brezplačne so na voljo le na samopostrežnih blagajnah, ki pa v Sloveniji niso zelo razširjene. V tem času so tudi mnogi trgovci z neprehrambenimi artikli uvedli plačljive vrečke.

V Sloveniji ni uradne statistike o količini plastičnih nosilnih in ločevalnih vrečk, danih v promet, niti o deležu njihovega recikliranja. Za namene spremljanja ciljev predelave odpadne embalaže se zbirajo le podatki o količini vse plastične embalaže, dane v promet, ter podatki o količini reciklirane in predelane plastične odpadne embalaže. Ne zbirajo pa se podatki po posameznih vrstah embalaže (npr. nosilne vrečke, jogurtovi lončki, platenke pijač...), saj za to ni pravne podlage. Kljub temu ocenjujemo, da se poraba plastičnih nosilnih vrečk v zadnjih letih zmanjšuje. Po informacijah Trgovinske zbornice Slovenije trgovci konstantno izvajajo politiko spreminjanja navad potrošnikov, npr. s ponudbo papirnatih nosilnih vrečk, kartonskih zabojev in ekološko razgradljivih nosilnih vrečk, s spodbujanjem strank k uporabi lastnih nosilnih vrečk, s preverjanjem ali stranka nosilno vrečko res potrebuje, z dajanjem pojasnil glede lastnosti ekološko razgradljivih nosilnih vrečk, s ponudbo nosilnih vrečk le na blagajni pod nadzorom blagajničarke ter z razdeljevanjem trajnih nosilnih vrečk z veliko vsebnostjo recikliranih materialov.

Po podatkih družb za ravnanje z odpadno embalažo je v l. 2008 embalažnina za papirnate vrečke znašala 48 eur/t, za plastične pa od 66 do 112 eur/t. Isti viri navajajo, da je bilo l. 2008 na slovenski trg danih 2.500 t vrečk, ki so embalaža (vseh, ne le plastičnih); od tega polovico nosilnih, polovico ločevalnih. V tem letu je bilo po uradnih podatkih dano na trg v Sloveniji 215.110 t embalaže, od tega 47.890 t plastične embalaže, torej so vse nosilne in ločevalne vrečke, ne glede na uporabljeni embalažni material, predstavljale le cca. 1% vse embalaže. V istem letu je bilo reciklirane 26.630 t odpadne plastične embalaže (55%). Več na:

http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Okolje/27_okolje/02_Odpadki/05_27718_odpadki_posebni/05_27718_odpadki_posebni.asp

Podobno kot v Sloveniji, tudi v nekaterih drugih državah članicah ni na voljo uradnih podatkov o porabi plastičnih nosilnih vrečk. Kljub temu je Evropska Komisija, v okviru priprave zgoraj omenjenega predloga Direktive za zmanjšanje potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk ocenila, da je leta 2010 vsak državljan EU potrošil 198 plastičnih nosilnih vrečk, od tega naj bi bilo približno 90 % lahkih vrečk (tanjših od 50 mikronov oz. 0,05 milimetra). Ta številka za Slovenijo, kot je razloženo zgoraj, ne drži.

Komisija tudi ocenjuje, da se lahke plastične nosilne vrečke manj pogosto ponovno uporabijo kot debelejšje vrečke in zato bolj smetijo okolje. Ker jih v EU kot celoti veliko uide procesu ravnanja z odpadki, se odlagajo v okolju, zlasti v obliki odpadkov v morju, ki so velik globalni izziv. Težava zaradi odvrženih plastičnih vrečk v vodnih ekosistemih ne zadeva le držav z morskimi obali, kajti veliko količino odpadkov s kopnega v morje prinesejo reke. Upoštevati je treba, da imamo v Sloveniji nekoliko specifičen sistem ločenega zbiranja odpadkov. V nasprotju z večino držav članic EU, kjer se ločeno zbirajo samo reciklabilne frakcije odpadne embalaže (npr. plastenke in pločevinke), že več kot 10 let ločeno zbiramo vso odpadno embalažo. Razloga sta dva, in sicer izredno majhne kapacitete za energetsko predelavo odpadkov, tudi zaradi negativnega javnega mnenja glede tovrstnih naprav, ter nezaključena gradnja naprav za mehansko biološko obdelavo mešanih komunalnih odpadkov. Ker je skupen EU cilj, da se odlagajo samo še odpadki, ki jih ni mogoče obdelati na noben drug način, smo v preteklih letih vložili nemalo naporov v ločeno zbiranje odpadkov, zlasti komunalnih. Zato se v zadnjih letih v Sloveniji stalno povečuje delež ločeno zbranih komunalnih odpadkov (2009: 29%, 2012: 46%).

Predlog Direktive je v obravnavi na Svetu in v Evropskem parlamentu. V skladu s tem predlogom naj bi vsaka država članica sprejela ustrezne ukrepe za zmanjšanje potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk na svojem ozemlju v določenem času od začetka veljavnosti te direktive. Slovenija se še ni odločila, kakšne in katere ukrepe bo v zvezi s tem sprejela; počakati je treba na končno besedilo tega predpisa. V okviru tega predloga pa ni možnosti popolne prepovedi plastičnih nosilnih vrečk. V skladu z 18. členom Direktive 94/62/ES države članice ne smejo na svojem ozemlju ovirati dajanja na trg embalaže, ki izpolnjuje vse določbe te direktive. To določbo je treba še posebej natančno upoštevati pri načrtovanju ukrepov, ki bi se lahko odražali v prepovedi določenih proizvodov na ozemlju posamezne države članice.

Na podlagi zapsanega menimo, da ni pravne podlage za izvedbo predloga št. 6183-298. Poleg tega se je poraba plastičnih nosilnih vrečk v zadnjih letih v Sloveniji že zmanjšala zaradi akcij ozaveščanja potrošnikov, ki so jih izvedli in jih še izvajajo trgovci, k nadaljnjemu upadanju njihove porabe pa bodo nedvomno prispevali tudi ukrepi, ki jih bo Slovenija sprejela v prihodnjih letih zaradi izvajanja EU zakonodaje o embalaži in odpadni embalaži. Izbrati pa bo treba takšne ukrepe, s katerimi ne bomo prispevali k povečanju potrošnje plastičnih vrečk, ki so namenjene hranjenju odpadkov v gospodinjstvih, dokler se jih ne odvrže v ustrezen zabojnik. Poleg tega ukrepi, s katerimi se omeji (ali prepove) prodaja določenih izdelkov, ne vplivajo na odločitev posameznika za ločeno zbiranje odpadkov in posledično na povečanje deleža njihovega recikliranja in predelave. Zato menimo, da samo z uvedbo restriktivnih ukrepov na področju potrošnje, brez sodelovanja okoljsko ozaveščenih potrošnikov, ki zlasti samoiniciativno ravnaajo na trajnosten in okolju prijazen način, ni mogoče doseči cilja preprečevanja ali zmanjševanja škodljivih vplivov nastajanja odpadkov in ravnanja z njimi. Zato ob naslednjem nakupu zavrnilo plastično nosilno vrečko, ki je ne potrebujemo, čeprav nam jo trgovec ponudi brezplačno. Plateno nakupovalno vrečko ali nakupovalno košaro si lahko omislimo tudi brez prepovedi prodaje plastičnih nosilnih vrečk. Za že predpakirano sadje in zelenjavo ne potrebujemo ločevalne vrečke, čeprav je (brezplačno) na voljo. Predvsem pa plastične nakupovalne vrečke, ki jih več ne potrebujemo, odvrzimo v zabojnik za ločeno zbiranje odpadne embalaže ali jih ponovno uporabimo za mešane komunalne odpadke (namesto, da kupujemo za to namenjene posebne vrečke, ki so na voljo v večini trgovin). Tako bomo sami prispevali k dvigu deleža njihovega recikliranja. Zavedajmo se, da lahko vsak posameznik z majhnimi dejanji prispeva svoj delež k varovanju okolja. Če namreč vsak posameznik naredi majhno dejanje, skupaj za varovanje okolja naredimo veliko.

S spoštovanjem,

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano